

А. Стојмилов: ДЕФИНИРАЊЕ НА ДИФЕРЕНЦИРАЊЕ НА РИДСКО-ПЛАНИНСКИТЕ ПОДРАЧЈА ВО СР МАКЕДОНИЈА. Зборник на трудови „Природни и социо-географски проблеми на ридско-планинските подрачја“, Сојуз на географските здруженија на СРМ, Посебно издание, кн. 3, Скопје, 1981.

Содржината на трудот под горниот наслов беше изнесена во вид на реферат на Републичкиот симпозиум за проблематиката на ридско-планинските подрачја во Берово, и уште таму педизвика значителен интерес и дискусија, бидејќи авторот истакна една мошне важна расправа за ридско-планинските подрачја, земајќи ја за пример СР Македонија.

Во првиот дел на трудот А. Стојмилов укажува дека за дефинирање и диференцирање на ридско-планинските подрачја сè уште постои неусогласеност како во европски размери и во Југославија така и во нашата Република. Во таа смисла изнесени се примери од алпските земји во Европа. Со оглед на тоа дека како критериум за одредување на планинските подрачја е земена надморската височина, различни се и граничните бројки. Така во СР Германија за планинско земјиште се смета она што се наоѓа над 500 метри, во Франција и Австрија над 600 метри, а во Швајцарија над 800 метри. Авторот дава краток осврт и за Југославија која, според просечната надморска височина од 545 метри се смета за една од највисоките земји во Европа, со сооднос меѓу ридско-планинското и рамничарското земјиште од 70:30%. Меѓутоа, А. Стојмилов наведува дека и кај нас не е извршено објективно разграничување помеѓу ридските и планински краеве на една, и рамничарските подрачја на друга страна, наведувајќи пример дека во СР Словенија за ридско-планинско подрачје се смета она што се наоѓа над 600 метри надморска височина, во СР Србија над 500 метри, додека во Босна и Херцеговина регионалното разграничување на земиштето е извршено врз база на релјефните карактеристики и климата.

Осврнувајќи се на СР Македонија која по својата орографска структура е котлинско-планинска земја, авторот правилно забележува дека постои науедначеност на параметрите при одредувањето на границите помеѓу одделните просторни целини. Сосема е прифатлива неговата забелешка дека за одредување на ридско-планинско земјиште не треба да се применува само хипсометрискиот метод, како што е тоа сторено во студијата „Потенцијални можности и правци за развојот на производството на ридско-планинските подрачја“, а во која не е обрнато внимание на морфолошките карактеристики. Тој се осврнува со коментар и на прописот според кој за ридско-планинско земјиште се смета територија што се наоѓа над 900 метри надморска височина, а тоа значи дека само 37,74% од територијата на СР Македонија е ридско-планинско земјиште, што не е реална состојба.

Авторот е на мислење, кое според нас е точно, дека сè уште немаме јасно дефинирани норми за разчленување на ридско-планинските од рамничарските подрачја и дека применуваните критериуми се доста неуедначени. Тој смета дека е потребно да се применуваат повеќе критериуми и елементи со еднакво почитување на хипсометрискиот и морфометрискиот метод. За да го потврди ова свое гледиште А. Стојмилов приложил една интересна табела за одделните просторни целини во релјефот на СР Македонија, во која се дадени нумерички показатели за водените површини (2,11%), за рамничарските (19,10%) и за ридско-планинските терени (78,79%).

Врз основа на дефинираните и диференцираните простори како и врз база на конфигурацијата на релјефот и морфологијата на теренот на селските атари; А. Стојмилов извршил поделба на селата во 5 групи и тоа: I рамничарски, II рамничарско-ридски, III ридски, IV ридско-планински и V планински села. Дадено е кратко образложение за ваквото разграничување на селата. Авторот укажува на предностите на методологијата што ја обработил и со право смета дека диференцирањето на одделните релјефни целини треба да се изврши не само на ниво на Републиката туку и на подрачјето на секоја општина.

Според морфопластиката на територијата на СР Македонија наполно се сложуваме дека предложената, би рекле, географска методологија, има предност во тоа што е комбинирана со неколку елементи. За изготвување на студии од ваков вид секако дека методологијата што ја предлага А. Стојмилов има практична вредност и треба да се применува во просторното планирање, за потребите на општонародната одбрана, како и воопшто во научното интерпретирање на трансформацијата на мрежата на населбите.

М. Панов

Б. Милинковиќ: ИСТРАЖИВАЊА СЕЛА И ПОЉО-ПРИВРЕДЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ. Социологија села. Институт за друштвена истражувања Свеучилишта у Загребу, бр. 69-70, Загреб, 1980.

Авторот на трудот си поставил за цел да даде краток, но аналитички преглед на развојот на истражувањата на селото и земјоделството во нашата земја. Во таа смисла најнапред хронолошки се прикажани четири периоди на развојот на истражувањата. Првиот период ја опфаќа првата половина и средината на 19 век. Тоа е време кога на националната научна мисла повлиаеле ред општествено-економски фактори и промени, а особено јакнењето на националното движење и свест, појавата на социјалистичките идеи и др. За да се запази богатото културно наследство на нашите народи од влијанието на брзите процеси на индустријализацијата и урбанизацијата кои ги зафатиле западноевропските земји, авторот ја истакнува улогата на Вук Караџиќ како собирач и истражувач на народниот живот.

Вториот период го опфаќа крајот на 19 и почетокот на 20 век. Во ова време биле продолжени истражувањата на антропогеографско, етнографско и социолошко поле, со општо-југословенски белег, а резултатите биле објавувани во монографии. Авторот споменува неколку видни истражувачи меѓу кои и Јован Цвиниќ. Третиот период го опфаќа меѓувоеното и повоедното време сè до 60-тите години, кога биле продолжени етнографско-етнолошките и антропогеографските истражувања на селото, и во таа смисла споменати се имиња на повеќе истражувачи. Б. Милинковиќ укажува дека токму во овој период почнала од општата социологија да се одделува руралната социологија. Четвртиот период започнува од 60-тите години па натаму, кога се објавени бројни научни трудови за агроекономските и социолошките проблеми на селото и кога продолжуваат етнографско-етнолошките, социографските и социоантрополошките истражувања.

Врз база на добро проучената литература Б. Милинковиќ одредила неколку поважни аспекти на истражувањата на селото и земјоделството. Говорејќи за агроекономскиот аспект со овој вид истражувања се занимавале нашите видни теоретичари и општествено-политички работници како Јосип Броз Тито, Едвард Кардељ и др. Наполно се сложуваме со констатацијата на авторот дека до 60-тите години развојот на селото и земјоделството биле запоставени за сметка на индустријализацијата и урбанизацијата. Тоа е причината што подоцна започнуваат поинтензивни истражувања на селото, во што особено

се истакнал Социолошкиот оддел на Аграрниот институт во Загреб. Наведени се имиња на бројни истражувачи од сите Републики и покраини во нашата земја кои објавиле трудови со агро-економска содржина.

Со истражувања од руралносоциолошки аспект се занимаваат главно помлади луѓе бидејќи руралната социологија е млада социолошка наука. Авторот наведува каде сè формираните руралносоциолошки институции во нашата земја. Истакнато е дека ориентацијата на истражувањата била усмерена кон следење на трансформацијата на селото преку севкупните општествено-економски промени, но сè уште недостасуваат синтетички студии. И за овој аспект на истражувања наведени се имиња на бројни истражувачи, како што се наведени и имиња на истражувачи кои се занимаваат со демографскиот аспект, како и на оние кои се занимаваат со социогеографскиот аспект на руралните проблеми и со етнографско-етнолошки и социомедицински истражувања. Одделно е даден преглед со мал коментар за библиографската граѓа на нашето село и земјоделството

Во врска со трансформацијата и промените на селото интересно е тоа што во заклучокот авторот одделил три групи на истражувачи. Првите се наклонети да тврдат дека нашето село доживува значителни промени, но дека сè уште се наоѓа во длабока криза и дека општеството мора да даде помош за преобразбата на селото. Другите исто така ги истакнуваат бројните промени низ кои минало нашето село, но не гледаат причини за некоја посебна загриженост за неговата судбина, бидејќи тоа ќе се вклопи во нормалните текови на развојот на нашето општество. Третите истражувачи, теоретичари, врз база на примери во индустриско развиените земји на запад, гледаат општество без село, па аналогно на тоа би можело и за нашето село да се прогнозира таква судбина.

Иако трудот на Босилка Милинковиќ е краток, во смисла кога се третира една ваква широка проблематика, сепак тој е содржаен, и според наше мислење, поттикнува да се продолжи со уште подетално анализирање на истражувањата на селото и земјоделството во нашата земја, а особено заради тоа што интегралниот пристап на науката е мошне потребна на нашата пракса за решавање на сериозните рурални проблеми.

М. Панов

Душан Вељковиќ: ПРОСТОРНА ЕКОНОМИЈА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ. Комунист, Скопје, 1978.

Трудот под горниот наслов како по својата содржина, методолошки пристап и практички сознанија е еден од ретките во нашата стручна и научна литература која третира проблематика од областа на просторната економија тесно сврзана со просторното планирање. Трудот е отпечатен на 228 страници со користена литература од 29 наслови, поделен во три дела, со 8 главни наслови и 29 поднаслови со 8 табели.

Уште во предговорот авторот со право наведува дека просторната економија станува сè поафирмирана научна дисциплина бидејќи ги проучува појавите и законитостите во сложениот просторен систем. Во уводниот дел пак, станува збор за просторната економија во системот на општествените науки и за поимот, задачите предметот на проучувањето. Дадена е поширока дефиниција за тоа што проучува оваа научна дисциплина, а меѓу другото, нагласено е дека таа се занимава со територијалниот аспект на материјалниот, економскиот и вкупниот општествен развој, додека основниот предмет на проучувањето на просторната економија се врските на меѓузависност во просторниот систем. Особен интерес претставуваат групите на прашања што авторот ги наведува како задача на просторната економија од кои, според нас, особено внимание заслужуваат прашањата за дефинирање на критериумите на оптималната просторна структура и за теоријата и политиката на урбанизацијата и на вкупниот урбан систем.

Во првиот дел, кој се однесува за просторот и просторната економија, во четирите поднаслови, авторот мошне содржајно ги обработил разните дефиниции за просторот и тоа како економскиот и географскиот така и социјалниот и еколошкиот. Што се однесува за географскиот простор правилна е констатацијата дека тој историски му претходи на економскиот простор и дека тој се карактеризира со континуитет, а тоа е соодветно на теоријата на географијата која за предмет на проучување го има просторот со сета негова сложеност на објекти и појави било од природен или социо-економски карактер кои се во тесна меѓузависност, така што авторот, иако малку се задржал на географскиот простор, што не му била ниту целта, ја застапува и современата научна географска мисла и поставка за поимот простор, а тоа го потврдува и во поднасловот за градот како сегмент на просторниот систем.

Натаму во првиот дел опстојно се обрабтени насловите за просторот како систем, за економската суштина на просторот и на просторниот систем како и за ефектите на околната средина во процесот на стопанскиот растеж. Од географски интерес особено привлекуваат внимание поднасловите за теоријата

на локацијата, за гравитациските модели и за градовите како сегмент на просторниот систем, во кои авторот мошне стручно и детално, упатувајќи на некои теории од разни автори, навлегол во суштината на просторните димензии гледани, покрај другото и од општествен и економски аспект.

Врз основа на широки анализи на просторот, авторот во вториот дел посветил внимание на просторното планирање и програмирање, и во таа смисла го докажал своето опстојно и комплексно познавање и научно гледање на проблематиката на просторното планирање, а особено задоволува фактот што планирањето е третирано како комплексен поим, онака како што и географската наука во планирањето ја нагласува комплексноста. Во овој дел станува збор за поимот на просторното планирање и програмирање, за методологијата и содржината и за видовите на просторни планови и програми. Особено детално се прикажани и анализирани основните фази во процесот на просторното планирање. Одделно авторот сторил успешен напор и дал приказ за заштитата и унапредувањето на природата и човековата околина, што ние би го изедначиле со географската, односно животната средина.

Во заклучокот на овој приказ за трудот на Душан Вељковиќ да додадеме дека мошне успешно е постигната врската меѓу просторната економија и просторното планирање и дека во целост трудот обилува со содржајни анализи, практични укажувања, разновидни методолошки и теориски пристапи и воопшто претставува мошне солиден прилог за оваа млада научна дисциплина, а нашата сугестија е таа и натаму авторот да продолжи да се занимава со оваа практична наука, за да може што попрактично преку вакви и уште поконкретизирани примери, како што спомнува авторот, да се остварува оптимална организација на просторот. Одделно трудот има интерес и за географската наука бидејќи во него се опфатени и географски содржини така што него го препорачуваме за читање и анализирање како на пошироката научна така и на географската и друга јавност.

М. Панов

ГОДИШНИК на Економскиот факултет во Скопје, том XXIII, Скопје 1980.

Во мошне обемниот јубилеен Годишник на Економскиот факултет во Скопје издаден по повод 30 години од формирањето на оваа наша реномирана високошколска установа, одпечатени со голем број на студии и научни прилози (вкупно 40). Автори на голем број од трудовите се наши познати и еминентни стручњаци од областа на економските дисциплини, меѓутоа зна-

чајно е дека во знатен обем во Годишникот се поместени и прилози од научните преокупации на наставно научниот подмладок на овој факултет. Во тематски поглед, содржината на трудовите зафаќа мошне широк дијапазон од областа на економската наука. Според третираната проблематика еден дел од трудовите се допираат до традиционалниот предмет на проучувањето на географските дисциплини и во тој поглед предизвикуваат посебен интерес и заслужуваат полно внимание на нашата географска јавност.

Така на пример, проф. д-р Д. Зографски пишува за „ФАКТОРИТЕ И НАСОКИТЕ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВИТОК НА ВАРДАРСКА МАКЕДОНИЈА МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ“. Во трудот најголемо внимание и е посветено на аграрната реформа, проблемите во врска со неа и нејзиниот одраз врз вкупната состојба во стопанството, а преку анализата на бавниот развој на индустријата, сообраќајот и неповолниот банкарски и кредитен систем, авторот дава реална слика за мошне независната социоекономска положба на Вардарска Македонија во овој период. Во изготвувањето на трудот авторот користел и цитирал 28 изворни научни трудови и други материјали, што и дава на оваа студија автентичен карактер.

Трудот под наслов „ЛОКАЦИОНИТЕ ФАКТОРИ И ПРОСТОРОНАТА РАЗМЕСТЕНОСТ НА ИНДУСТРИЈАТА ВО СР МАКЕДОНИЈА“ од проф. д-р П. Кироски после краткиот воведен дел во кој е даден осврт и анализа на критериумите и факторите за планско разместување на индустријата во просторот, авторот подетално со бројни факти се задржува на разработката на територијалната разместеност на постојните индустриски капацитети и гранки во СР Македонија.

Иако изложен само на неколку страници трудот на проф. д-р М. Кљусев под наслов: „СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ И ЕКОЛОШКИТЕ ОДНОСИ“ предизвикува особено внимание. Актуелноста на ова прашање на кое современиот свет сеуште со различно издиференциран пристап му приоѓа ни дилемата за динамичен прогрес без водење на грижа за сè позразвитите негативни реперкусии во животната средина од нерационалното користење на природните богатства, се основни рамки во кои авторот го разгледува прашањето за последиците од брзот стопански подем. Компаративниот преглед на односот на високо развиениот индустриски капиталистички свет и социјалистичките земји кон одржувањето на рамно тежата во екосистемот, приказот за ефективните мерки за заштита на еколошката средина, непосредно со цитираната литература предимно на автори географи, во значајна мерка го доближува овој труд до доменот на географскиот аспект на истражувањето на оваа проблематика.

Проф. д-р А. Курчиев под наслов: „МИГРАЦИЈАТА СЕЛО—ГРАД И ПРОЦЕСОТ НА ДЕАГРАРИЗАЦИЈАТА НА МАКЕ-

ДОНИЈА", објавува дел од научните резултати до кои дошол работејќи на тема за праксата. Овој наш еминентен научник чии трудови од областа на демографијата се мошне познати, проблематиката на миграцијата село—град ја посматра низ неј-каузална поврзаност со процесот на деаграризацијата. Трудот е поделен на четири основни дела во чии рамки мошне детално и аргументирано се осветлуваат досегашните трендови во динамиката на трансферот и просторното преразместување, концентрацијата и депопулацијата на СР Македонија. Заради подобра илустрација на проучуваната проблематика ги наведуваме основните поднаслови: I. Миграцијата село-град во склопот на вкупните преселувања на населението; II. Земјоделско и неземјоделско население; III. Градско и селско население; и IV. Миграција село-град состојба и прогноза до 2001 година.

Регионалниот аспект на стопанскиот развој на СР Македонија преставува предмет на повеќегодишно интересирање на проф. д-р Н. Ызунов кој на тој план има постигнато завидни резултати. Во трудот „ПОЛОВИТЕ, ЗОНИТЕ, и ЦЕНТРИТЕ ВО РЕГИОНАЛНИОТ РАЗВОЈ НА СР МАКЕДОНИЈА“ дава синтеза на досегашните искуства и теоретски рамки за разработката, дефинирањето и примената на концептот на концентрирана дисперзија, утврдување на критериум за дефинирање на полови, зони, и центри, а во завршниот дел дадена е една можна варијанта за стопанската регионализација на СР Македонија и улогата и рангот на градските центри во нив.

Студијата под наслов: „ОСНОВНИ СОГЛЕДУВАЊА ЗА ИДНИОТ РАЗВОЈ НА УРБАНИЗАЦИЈАТА ВО СР МАКЕДОНИЈА“ од м-р А. Георгиев и м-р М. Аврамовски претставува преработен и дополнет дел од истражувањата за изготвувањето на просторниот план на СР Македонија до 2000 година. Трудот е поделен на три основни дела: I. Типови на урбанизација; во кој се дадени теоретските рамки во кои можат да се сместат пројавените тенденции во процесот на урбанизацијата во СР Македонија врз основа на познатите искуства во светот, што е документирано со соодветна литература од автори од западните и источните земји; II. Нивото на урбанизираност, е поглавје во кое на утврдувањето на овој проблем му се пристапува од повеќе аспекти и со повеќе методи; додека во третиот дел: Динамика на урбанизацијата, покрај утврдувањето на досегашното темпо на урбанизацијата, авторите се занимаваат со предвидувањата и прогнозата за движењето на градското население до 2001 година.

Во трудот: „НЕКОИ АСПЕКТИ НА ДЕАГРАРИЗАЦИЈАТА И ТРАНСФОРМАЦИЈАТА НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И СЕЛАТА ВО СР МАКЕДОНИЈА“ кој исто така претставува извод од поширока студија работена за потребите на Просторниот план на СРМ до 2000 година од м-р Огнен Дамев, после наведувањето на повеќе воведени напомени авторот, подетално се задржува на: Досегашните трендови на движењето на селското население

во СР Македонија; Структурните белези и промените во изворите на приходи: Опременоста со механизација, здружување и кооперација на индивидуалните стопанства; Функционална усмереност и предвидување на идниот процес за деаграризација.

Васил Даскаловски

Ф. В. Тарасов: ВПРОСЫ ДИНАМИКИ И СТРУКТУРЫ ЛАНДШАФТОВ БОЛЬШИХ ГОРОДОВ. Вопросы структуры и динамики ландшафтных комплексов. Издательство. Воронежского Университета, Воронеж, 1977.

Во трудот се третираат прашања и проблеми сврзани со ландшафтите на поголемите градови, што според нас е мошне актуелна тема за севкупното планирање на развојот на големите градски агломерации. Основното внимание е обрнато на таканаречениот техноген покрив на градот кој се јавува како резултат на антропогените процеси. Тој го опфаќа сето она што по волјата на човекот никнало во просторот. Степенот на развитокот на техногениот покрив зависи од функционалниот профил на градот, од структурата на неговото планирање и од историското формирање. Тој има активна врска и со природата на просторот, односно со формите на релјефот, климата, водите и живите организми, но е значително подинамичен од природните компоненти и има водечка улога во развојот на градскиот ландшафт. Всушност, техногениот покрив се јавува како инструмент со чие посредство човекот ги искористува законитостите на природата и управува со динамиката и развитокот на геоструктурите.

Понатаму авторот пишува за геосистемите и нивните компоненти во поголемите градови. Тој нагласува дека со нивната преобразба, се нарушуваат природните врски, односно се изменува карактерот на многу физичко-географски процеси. За да се конструираат посовремени градски геосистеми потребно е да се знае динамиката на елементарниот геосистем со техногениот покрив на градот. Во структурата на градскиот ландшафт постојат и други системи како: територијално-производствен, архитетонско—градежен, рекреационен—транспортен и др. Тие мора да бидат во врска со елементарниот градски систем за да може да има добра планска структура на градот.

Ф. В. Тарасов во својот труд изнел неколку структурни единици на градскиот ландшафт. Како прва единица е микроразнојата која го означува типот на месноста, чиј развој е сврзан со геолошко—геоморфолошките основи. Типот на месноста најмногу влијае врз функционалното планирање на градот, или како што ние кај нас употребуваме термин внатреградско функци-

онално зонирање. Карактерот и бројот на микрозоните во конкретен тип на градски ландшафт зависат од размерот на градската површина, од сложеноста на првобитната ландшафтна структура и од степенот на развиеноста на техногениот покрив, и во таа смисла истакнат е примерот со терасестата лева брегова страна на Воронеж каде е создадена индустриско-стамбена микрозона.

Под микрореон се подразбира помал фрагмент на типот на месноста, односно како граница на местата каде се менуваат типовите на техногениот покрив. Под ландшафтен масив, пак, се подразбираат одделни геокомплекси во рамките на микрореонот, кој има слични релјефни и микроклиматски услови и слични архитектонско-градежни белези, па затоа нивните типови се разнообразни. Најмали територијални комплекси на градскиот ландшафт авторот ги наречува полови или делови, кој ја определуваат структурата на масивите.

Како што наведува авторот изучувањето на градските ландшафти има и практична смисла, при што геосистемот претставува основна врска со другите градски системи. Од дадените заклучоци најбитен, според нас, е оној во кој авторот наведува дека за да се конструира градскиот ландшафт во смисла на неговите оптимални услови за работа и живот на луѓето, треба да се познаваат законитостите на взаемното дејство меѓу природните карактеристики и градежното уредување, а ние би дале и антропогените услови.

М. Панов

МАЛЕШ И ПИЈАНЕЦ II, Природни и социографски карактеристики на Малеш и Пијанец, МАНУ, Скопје 1980, стр. 232.

Од богатата научно-истражувачка и издавачка дејност на МАНУ во текот на 1980 година ја издвојуваме студијата за Малеш и Пијанец II, бидејќи според обработената тематика и ангажираноста на географите во нејзиното изготвување е мошне значајна и актуелна за географската библиографија.

Студијата е колективен труд на неколку члена од географскиот факултет и е плод на повеќегодишни истражувања во овие две наши најисточни области кои ги има финансирано МАНУ која на крајот го објавува делото. Всушност, извршени се истражувања за природно-географските и социогеографските карактеристики на Малеш и Пијанец и во книгата е презентираан текст за географската положба од страна на М. Панов и Г. Милески, за геолошкиот состав, тектониката и рудните појави од И. Несторовски и Т. Ракичевиќ, за геоморфологијата од Д. Манаковиќ, за климатските карактеристики од М. Гашевски, користењето и заштитата на водите од А. Радевски, за население-

то од М. Панов, за настанувањето и урбано-територијалниот развој на градските населби од Г. Милески и за просторните и функционални карактеристики на селските населби од В. Даскаловски.

Материјалот е изложен на 232 страници и распореден во девет поглавја. Текстот е пишувачки на високо научно ниво и е илустриран со 7 карти, 65 табели, 29 графикони и 39 слики. Тие го дополнуваат изнесените материјали и овозможуваат изведување на посебни заклучоци и подекватно согледување на изнесените проблеми,

Резултатите од проучувањата укажуваат на мошне интересни состојби и промени во географскиот простор на овој дел од Републиката. Тие ќе бидат од значење не само за географите туку и за пошироката научна и стручна јавност.

А. Стојмилов

Стојановски А.; ГРАДОВИТЕ НА МАКЕДОНИЈА ОД КРАЈОТ НА XIV до XVII ВЕК, (демографски проучувања), Скопје 1981.

Трудот под горниот наслов во основа се карактеризира со историско-демографски проучувања на градското население во Македонија во периодот од османлиското освојување до крајот на XVII век. Книгата, како што во уводниот дел е наведено, „била замислена како поопстојна и покоплетна монографска студија за градовите во Македонија“, но поради повеќе објективни предуслови, авторот студијата ја поделил во два дела, од кои првиот што го прикажуваме е одпечатен во 1981 година.

Содржината на студијата ја чинат пет поглавја. ПАГАЊЕ НА ГРАДОВИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА ПОД ОСМАНЛИСКА ВЛАСТ; во кое се обработуваат времето и начинот на освојувањето на градските населби при што се констатира дека „градовите биле поштедени од крупни потреси и промени со катастрофални последици“. Во вториот дел, ДЕМОГРАФСКИ ПРОМЕНИ ВО ГРАДОВИТЕ НА МАКЕДОНИЈА (XV — XVIII век), авторот врз база на расположивите податоци од турските пописи во тоа време многу детално ги разработува следните прашања: населувањето на турското и исламизација на домородното население; населувањето на Циганите и Евреите; депортирањата на домородното градско население и миграциите од село во град како и катастрофалните влијанија врз популациското движење на населението на епидемиите на заразните болести и природните катастрофи.

Третото и четвртото поглавје: СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ ЗА ГРАДСКОТО НАСЕЛЕНИЕ И СТРУКТУРИ НА ГРАДСКО-

ТО НАСЕЛЕНИЕ, се најзначајни делови на студијата. Споменатите податоци се користени од тогашните пописи (XV—XVI век), при што истите авторот мошне практично ги прикажал во осум табели. Од XV век се обработени податоци од 19 градови, а за XVI век за 34 градови. Врз основа на табелираните податоци авторот изнесува повеќе заклучоци и резултати од кои се гледа дека градовите во Македонија во овој период популациски бавно и нерамномерно се развиваат, а поголема динамика е забележена кај муслиманското население. Но истовремено присуство е сознанието дека рхристијанското население го задржува бројниот примат што во понатамошниот развој на градовите ќе има важно социо-економско и општествено значење. Анализите во четвртото поглавие се однесуваат на некои структурни белези на градското население: вериосповедта, етничката, социјалната и професионалната. Во овој дел, авторот и покрај редица тешкотии со кои се судрува поради отсуство на соодветни и точни податоци изнесува значајни заклучоци кои имаат голем придонес за објаснувањето и правилното согледување на историско-демографските карактеристики на градовите во Македонија.

Последниот дел од студијата: РАЗВОЈНИ ТЕНДЕНЦИИ ВО XVII ВЕК, воглавно се однесува на прашањата на натамошниот развој на постојните градови, меѓутоа и на процесот на појавата и популацискиот пораст на нови градови. Во пишувањето на овој дел, предимно се користени податоците од патеписите на Евлија Келебија, при што авторот го истакнува преовладувачкото значење на економските фактори и сè позначајниот број на македонското население во градовите како најважни компоненти за идниот демографски и севкупен развој на македонските градови.

Во трудот авторот наведува голем број на нови и досега необјавени податоци и факти од историјата на развојот на населението во градовите на Македонија. Нив мошне успешно ги спроведува и компонира со некои познати сознанија во историската наука од оваа област, а што е најважно на повеќе спорни прашања д-р Стојановски низ конструктивна полемика и цитирање на изворни податоци настојува да даде објективен научен одговор, за кој повеќе странски автори досега од свои појдовни точки се призначувале. Прикажаниот труд пополнува една значајна празнина во историското проучување од градовите кај нас и претставува крупен придонес не само за историската наука туку и за историската демографија на која на поширок план во најново време и се посветува големо внимание, за географијата и други науки.

В. Даскаловски